

Návrh základných téz novely zákona č. 200/1997 Z. z. o Študentskom pôžičkovom fonde

Študentský pôžičkový fond po konzultácii s Radou Študentského pôžičkového fondu a Dozornou radou Študentského pôžičkového fondu navrhuje novelu zákona o ŠPF, ktorého aktuálne znenie je zastarané, nereflektuje aktuálne potreby a v jednom prípade by jeho striktné dodržiavanie ohrozovalo fungovanie fondu. Akútny problém predstavujú súčasné zákonné limity na správne výdavky, ktoré bránia fondu hospodáriť v súlade so zákonom a navrhujeme zmeniť spôsob ich výpočtu. Z tohto dôvodu je nevyhnutná okamžitá novelizácia zákona. Navrhujeme niekoľko ďalších zmien na zefektívnenie činnosti fondu a účinnejšie poskytovanie pôžičiek najmä študentom zo sociálne slabšieho prostredia. Súčasne navrhujeme zväžiť zlúčenie Študentského pôžičkového fondu a Pôžičkového fondu pre začínajúcich pedagógov s cieľom odstrániť duplicity a zefektívniť fungovanie obidvoch fondov.

Navrhujeme 2 novely:

- malá s účinnosťou od 1.1.2013
- veľká s účinnosťou od 1.7.2013

Zdôvodnenie:

Aj napriek dostatku prostriedkov na správu fondu a na zabezpečenie dopytu po pôžičkách súčasné zákonné limity na správne výdavky bránia fondu hospodáriť v súlade so zákonom. Ak nemá protizákonný stav vo fonde pretrvávať, resp. ak nemá by fond uvedený do „núdzového“ režimu, tento formálny problém je potrebné vyriešiť do konca roku 2012.

Dôvodom návrhu dvoch samostatných noviel zákona č. 200/1997 Z.z. o ŠPF je teda najmä nevyhnutnosť urgentne riešiť situáciu ohľadne nedodržiavania limitov stanovených na správu fondu tak, aby od nového rozpočtového roku (t.j. od 1.1.2013) boli limity nastavené reálne a aby rozpočet mohol byť vytvorený v súlade so zákonom.

Dôvodom návrhu dvoch samostatných noviel je aj skutočnosť, že navrhovaná „veľká“ novela predstavuje výraznú zmenu oproti súčasnosti s predpokladanou dlhšou diskusiou, čím by mohlo dôjsť k „nestihnutiu“ termínu účinnosti od 1.1.2013 (aj vzhľadom na dĺžku legislatívneho procesu). Zároveň účinnosť „veľkej“ novely je postačujúca od 1.7.2013, t.j. od nového akademického roka, nakoľko pre súčasný akademický rok už podmienky meniť nemôžeme, vzhľadom na prvý termín podávania žiadosti o pôžičku na príslušné fakulty do 15.6.2012. Dvoma samostatnými novelami si zároveň vytvárame priestor pre hlbšiu diskusiu o nastavení podmienok poskytovania pôžičiek, zameraní fondu, ako aj o podmienkach a spôsobe prípadného zlúčenia ŠPF s Pôžičkovým fondom pre začínajúcich pedagógov.

Malá novela zákona č. 200/1997 Z.z.

- týkala by sa výlučne § 9 Použitie prostriedkov fondu, ods. (4) a (5)
- ods. (4) navrhujeme upraviť tak, aby bola max. výška výdavkov na správu fondu naviazaná na celkové portfólio poskytnutých a ku koncu príslušného kalendárneho roka nesplatených pôžičiek vo výške 2,5%;

Zdôvodnenie:

Uvedený návrh vyplýva zo skutočnosti, že vzhľadom na zákonné odklady a max. dobu splácania, väčšina činností vykonávaných ŠPF súvisí so správou poskytnutých

nesplatených (aktívnych) pôžičiek. Zároveň do takto definovaného základu (portfólio poskytnutých nesplatených pôžičiek) pre výpočet max. výšky výdavkov na správu fondu spadajú aj novo poskytnuté pôžičky v danom kalendárnom roku, t.j. sú v maximálnej miere zohľadnené všetky základné aktivity fondu vyplývajúce z cieľov a zamerania fondu. Momentálne je limit výdavkov viazaný na aktuálny ročný rozpočet fondu (vzhľadom na spôsob tvorby rozpočtu v súčasnosti do rozpočtu na príslušný rok vstupujú len údaje za novo poskytnuté pôžičky, t.j. nezohľadňuje sa práca pri správe v minulosti poskytnutých pôžičiek), a je nastavený tak nízko, že ak by sa mal pri súčasnom dopyte po pôžičkách limit dodržať, fond by napriek dostatku voľných finančných prostriedkov nemohol v súlade so zákonom financovať svoje ďalšie fungovanie.

- ods. (5) navrhujeme vypustiť;

Zdôvodnenie:

Takmer 30% súčasných nákladov na správu fondu predstavujú mzdové a zákonné odvodové výdavky, pričom je predpoklad zvyšovania ich pomeru k celkovým výdavkom ŠPF vzhľadom na plánované znižovanie výdavkov fondu elektronizáciou jeho činností, resp. inými spôsobmi úspory. Obmedzovanie výdavkov na mzdy zároveň núti fond k vytváraniu iných výdavkov pri napĺňaní cieľov fondu (t.j. navyšovanie výdavkov na externé dodávky) a zároveň obmedzuje možnosť získania a zaplatenia kvalitných ľudí a tým vykonávania maxima činností vlastnými zamestnancami.

Navyše je takto definované obmedzenie mzdových výdavkov väzbou na celkové prostriedky určené na správu fondu zmätočné – ak ministerstvo pokladá za potrebné obmedziť špecificky mzdové výdavky, preferujeme obmedzenie tiež vo väzbe na spravované portfólio, napr. vo výške 1,5% portfólia poskytnutých pôžičiek.

Z pohľadu externej kontroly efektívnosti vynaložených výdavkov na činnosť fondu ako aj kontroly činnosti fondu je podstatná výška výdavkov na správu fondu ako ju navrhujeme upraviť v ods. (4).

Veľká novela zákona č. 200/1997 Z.z. – základné tézy

Par. 3 a 7

- zapracovať možnosť odmeňovania za členstvo v rade fondu a dozornej rade fondu; výšku odmeny nadviazať na čas potrebný na výkon funkcie a reálny výkon funkcie; výšku odmeny každého člena rady zverejňovať na web stránke fondu a vo výročnej správe za príslušný kalendárny rok

Zdôvodnenie:

Súčasní členovia sú pripravení vykonávať svoje funkcie čestne, avšak z pohľadu dlhodobého fungovania fondov považujú kvalitné riadenie fondov bez odmien členom rád za neudržateľné. Zavedením transparentných pravidiel odmeňovania členov rád sa zníži riziko, že v budúcnosti bude opakovaná situácia z minulosti, keď členovia rád poberali odmeny v rozpore so zákonom, za čo sú v súčasnosti aj trestne stíhaní

Par. 8

- umožniť žiadať o pôžičku aj študentom III. stupňa VŠ štúdia;

Zdôvodnenie:

V súlade so zákonom o vysokých školách sú aj študenti III. stupňa VŠ štúdia považovaní za študentov; nevidíme dôvod na diskrimináciu určitej časti študentov len z dôvodu, že majú automatický nárok na štipendium;

Par. 10

- nedeliť prostriedky fondu na fakulty;
- umožniť žiadať kedykoľvek počas akademického roka;

Zdôvodnenie:

Vyššie uvedené dva návrhy vychádzajúce aj z požiadaviek študentov sú založené na myšlienke maximálnej flexibility poskytnutia finančných prostriedkov určených na pôžičky pre študentov, t.j. aby nedochádzalo zbytočne k blokácii finančných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii; zároveň je dopyt po pôžičkách dlhodobo nižší ako finančné možnosti fondu, a preto nie je potrebné rozhodovať o všetkých žiadostiach naraz; uvoľnenie pravidiel zatriktívni pôžičky a zároveň zníži jednorazovú administratívnu záťaž na pracovníkov fondu; zároveň navrhujeme ponechať na fond stanovenie termínov na podávanie žiadosti o pôžičku v prípade nutnosti.

Par. 11

- upraviť podmienky na priznanie pôžičky;
 - o ponechať ako podmienky na priznanie pôžičky výborný prospech (upraviť, čo sa tým myslí v súlade so zákonom o VŠ), ZPS, ZTP a sociálne štipendium;
 - o umožniť ŠPF stanovenie ďalších podmienok pre priznanie pôžičky;
 - o nerozlišovať štandardné a nadštandardné štúdium a nelimitovať kedy študent nemôže požiadať o pôžičku;

Zdôvodnenie:

Uvedené vychádza z požiadaviek študentov, ktoré sú komunikované voči ŠPF, ako aj z doterajších skúseností ŠPF pri posudzovaní plnenia jednotlivých podmienok na poskytnutie pôžičky zo strany žiadateľov.

V prípade, ak v rámci zákonných podmienok ostane zadefinovaný aj príjem na člena domácnosti, bude potrebné zákonne riešiť povinnosť Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR, resp. Sociálnej poisťovne, resp. Daňového úradu poskytnúť ŠPF údaje o príjme člena domácnosti žijúceho spoločne so žiadateľom. Na základe doterajších skúseností bol totiž vysoký podiel chybných žiadostí o pôžičku, v ktorých žiadatelia deklarovali výšku príjmu na člena domácnosti a overovanie údajov v týchto žiadostiach predstavovalo neprimeranú administratívnu záťaž pre ŠPF.

Taktiež chceme upozorniť na problém s posudzovaním splnenia jednotlivých kritérií, najmä kritéria prospechu a poberania sociálneho štipendia. Navrhujeme v interných dokumentoch na základe spolupráce s MŠVVaŠ SR spresniť spôsob posudzovania jednotlivých podmienok na priznanie pôžičky.

Uvedenými návrhmi taktiež sleduje zosúladenie zákona o ŠPF so zákonom o VŠ a reálnou praxou pri poskytovaní pôžičiek.

Par. 12

- upraviť termín podávania žiadostí na priebežne počas akademického roka najneskôr však do 31.3.;
- doplniť, že v prípade podania žiadosti o pôžičku pred zápisom môže byť so žiadateľom podpísaná zmluva o pôžičke aj pred zápisom, ale pôžička bude vyplatená až po zápise;
- zadefinovať, že žiadateľ je povinný predložiť žiadosť o pôžičku priamo na ŠPF mimo fakúlt bez bližších špecifikácií – bližší postup bude definovať metodický pokyn ŠPF (plánované podávanie žiadostí elektronicky – motivácia vo forme zníženia poplatkov);
- za účelom overovania údajov umožniť pre ŠPF prístup do Centrálného registra študentov VŠ na MŠ SR;
- predkladanie potvrdenia o zápise ponechať len v prípade študentov zahraničných VŠ;

- zadať definovať, že detaily ohľadne podávania žiadosti a podpisovania zmlúv budú predmetom metodického pokynu ŠPF;
- ponechať povinnosť ručenia za poskytnutú pôžičku, bez špecifikácie požiadaviek na ručenie, tieto by boli bližšie špecifikované v podmienkach poskytnutia pôžičky, ktoré budú vypracované ŠPF;

Zdôvodnenie:

Návrhy úpravy par. 12 vychádzajú najmä z požiadaviek študentov, ktoré sú komunikované voči ŠPF, ako aj z doterajších skúseností ŠPF s cieľom maximalizovať počet a výšku poskytnutých pôžičiek, minimalizovať byrokráciu pri poskytovaní pôžičiek, nediskriminovať študentov (napr. tým, že požiadali o pôžičku neskôr z rôznych dôvodov pričom výdavky na štúdium sú totožné ako pri ostatných študentoch), znížiť administratívnu záťaž a umožniť fondu do budúcnosti pružnejšie reagovať na zmeny súvisiacej legislatívy (napr. zákona o VŠ, zmenám v delbe právomocí MŠVVaŠ SR a samospráv, a podobne).

Nepožadovanie potvrdenia o zápise v prípade študentov na slovenských VŠ bude možné len v prípade, ak budú údaje v Centrálnom registri študentov VŠ aktuálne a spoľahlivé

Par. 13

- v prípade študentov študujúcich v SR a ČR upraviť max. výšku pôžičky na 5 násobok priemernej mzdy v národnom hospodárstve za predchádzajúci kalendárny rok podľa údajov Štatistického úradu SR (v roku 2011 bola priemerná mzda 786 EUR, t.j. 5 násobok by predstavoval max. pôžičku vo výške 3930 EUR) s tým, že žiadateľ si môže stanoviť o akú výšku požiadava;
- v prípade študentov študujúcich v zahraničí upraviť maximálnu výšku pôžičky na 8-násobok priemernej mzdy v národnom hospodárstve za predchádzajúci kalendárny rok podľa údajov Štatistického úradu SR (v roku 2011 bola priemerná mzda 786 EUR, t.j. 8 násobok by predstavoval max. pôžičku vo výške 6288 EUR) zvýšenie pôžičky pre študentov študujúcich v zahraničí si vyžaduje doriešenie otázky, či sa poskytnutie pôžičky bude viazať na aspoň dočasný návrat na Slovensko po ukončení štúdia);
- v prípade poskytnutia pôžičky vo výške viac ako 2-násobku priemernej mzdy zadať definovať povinnosť dokladovať účel využitia pôžičky nad sumu 2-násobku priemernej mzdy (školené, ubytovanie, pracovné pomôcky, atď.);

Zdôvodnenie:

Požiadavky na zvýšenie maximálnej výšky pôžičky vychádzajú priamo od jednotlivých žiadateľov, ako aj porovnaním súčasnej výšky pôžičky a informácií o nákladoch na štúdium uvedených na web stránke www.studentskefinancie.sk (podľa tejto stránky sa priemerné náklady na štúdium v SR pohybujú na úrovni cca 1400 EUR bez školného a pracovných pomôcok); zároveň uvedený návrh umožňuje ŠPF vykonávať kontrolu účelu poskytnutej pôžičky (oprávnenosť účelu použitia prostriedkov pôžičky bude definovať metodický pokyn vydaný ŠPF), pričom ale ponecháva voľnosť použitia určitej časti poskytnutej pôžičky.;

- zosúladiť max. dĺžku poskytovania pôžičky s max. dĺžkou štúdia v zmysle zákona o VŠ;

Zdôvodnenie:

Zabezpečenie súladu so zákonom o VŠ.

- upraviť spôsob vyplácania pôžičky – jednorazovo bez akéhokoľvek krátenia, delenia na splátky či iného obmedzenia;

Zdôvodnenie:

Návrh vychádza z požiadaviek študentov a snahy minimalizovať administratívnu záťaž, keďže maximum nákladov vzniká na začiatku akademického roka, nie v jeho priebehu, nekrátiť pôžičku ani v prípade zmluvy schválenej v priebehu akademického roka

- zosúladiť zákon o ŠPF so zákonom o VŠ a realitou vo vzťahu k odkladu splátok medzi 2 na seba nadväzujúcimi stupňami štúdia (predĺžiť termín odkladu splátok po ukončení I. stupňa VŠ štúdia na min. 4 mesiace);

Zdôvodnenie:

Návrh má zabezpečiť zamedzenie v súčasnosti existujúcej situácii, keď je rozdiel medzi ukončením I. stupňa štúdia a nástupom na II. stupeň štúdia viac ako 2 mesiace; v súčasnosti vzhľadom na max. možný odklad splátok na 2 mesiace, musí študent začať splácať pôžičku po uplynutí 2 mesiacov a následne mu je udeľovaný odklad

Par. 14

- v prípade zvýšenia pôžičky predĺžiť max. dobu splácania na 15 rokov – detaily budú stanovené v metodickom pokyne ŠPF a zmluve o pôžičke (vo vzťahu k možnosti vybrať kratší termín splácania, neumožniť splatiť pôžičku v celku alebo čiastočne kedykoľvek ale len v čase výročia, neumožniť splácať pôžičku počas štúdia, atď.);

Zdôvodnenie:

Návrh má za cieľ upraviť podmienky splácania pôžičiek tak, aby bola mesačná splátka únosná aj pre nižšie príjmové skupiny (v prípade max. navrhovanej výšky pôžičky na úrovni 5-násobku priemernej mzdy by pri 15 ročnej splatnosti mesačná splátka predstavovala cca 37 EUR) a zároveň aby nedochádzalo k situáciám, ktoré vznikajú dnes, t.j. žiadatelia splatia pôžičku ešte počas štúdia a teda získajú bezúročnú pôžičku takmer zadarmo.;

- vypustiť povinnosť podpísať dohodu o splátkach a toto riešiť priamo v zmluve o pôžičke;

Zdôvodnenie:

Návrh má za cieľ zjednodušenie a zefektívnenie práce fondu (odpadnú výdavky na poštovné v súvislosti so zasielaním dohôd o splátkach doporučene (ročné výdavky na zasielanie dohôd o splátkach doporučene predstavujú cca 3 500 EUR) a zníženie byrokracie a administratívnej záťaže zamestnancov ŠPF ale aj zo strany študentov resp. už dlžníkov fondu;

- upraviť dôvody odkladu splátok;

Zdôvodnenie:

Zosúladenie so súčasným právnym stavom a navrhovanými úpravami zákona o ŠPF - vypustiť odklad na vojenskú službu a v prípade ak sa umožní žiadať o pôžičku aj študentom III. stupňa VŠ štúdia, zadefinovať pre túto kategóriu študentov tiež zákonný odklad

všeobecne

- doplniť možnosť výkonu kontroly nad ŠPF zo strany MF SR, NKÚ SR a Výboru NR SR pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport;
- zvážiť zlúčenie ŠPF a PFZP za presne stanovených podmienok tak, aby:
 - o prostriedky ŠPF neboli využívané na krytie odpisov pôžičiek poskytnutých PFZP;
 - o zlúčenie bolo v rovine prevádzkovej (jeden riaditeľ a ostatní prevádzkoví zamestnanci – účtovník, IT pracovník, sekretariát, jedna dozorná rada), ale nie organizačnej (dve samostatné organizačné útvary pod jedným fondom)

a funkčnej (dva samostatné postupy poskytovania pôžičiek s oddelenou evidenciou a samostatnými bankovými účtami);
Zlúčenie fondov si vyžaduje buď úplne nový zákon, alebo ďalekosiahle zmeny v zákone o ŠPF, a preto navrhujeme na túto tému samostatnú diskusiu, ideálne s predstaviteľmi oboch fondov (problém zastúpenia v radách, delenia kompetencií, atď.).

V Bratislave dňa 13.7.2012